

Putevi Sarajeva

Knjiga "Passages à Sarajevo" Christophea Solioza i Milomira Kovačevića Strašnog o umjetnosti fotografije posvećena je žrtvama opsade Sarajeva

"**P**assages à Sarajevo" (Geneva, Georg, jesen 2022. godine) prati logiku kolaža i donosi 21 sekvenču od koje svaka kombinuje kratke autobiografske urbane minijature (snimke urbanih prostora), citate i fotografije. Među 40 fotografija Milomira Kovačevića Strašnog, knjiga sadrži i portrete Joan Baez, Christiana Boltanskog, Feride Duraković, Louisa Jammesa, Edina Numankadića, Abdula Sidrana i Susan Sontag.

Skice gradova

Ne samo za stranca, ulice i predjeli Sarajeva napisani su na "stranom jeziku". Kao hijeroglif, tekst, san, zahtijevaju da budu dešifrovani: "Znanje o gradovima je vezano sa dešifrovanjem

marginalnom, graničnom i prolaznom, prema onome što izmiče iz svakodnevnog perceptivnog područja. Znanje će proizaći iz međusobnih položaja dešifrovanih površina, odgovarajućih tekstova i slika.

Takva perspektiva otvara put ka novom razumijevanju historije i odnosa između prošlosti i sadašnjosti, koji može prikazati površinu Sarajeva na drugačiji način. Mozaik urbanih minijatura nastoji otkriti šta je to izdržljivi-je od prolazne pojave. Nadalje, pokušat će snimiti stvari i ljude kako će nestati ili su zapamćeni tek nakon što su već otišli. Ističući vizualni karakter urbanih minijatura, slike će potcrtati ovu dijalektiku nestajanja.

Knjiga sadrži i citate Ive Andrića, Jean-Cristophe Baillyja, Waltera Be-

njihovih ekspresivnih slika kao iz sna" (Siegfried Kracauer).

U jednoj od svojih poznatih skica gradova, Kracauer naglašava odnos između konstrukcije prostora i tumačenja sna: "Prostorne slike su snovi društva. Bez obzira na to da li su hijeroglifi bilo koje prostorne slike dešifrovane, osnova društvene stvarnosti tu predstavlja samu sebe." - Kracauer se ovdje igra riječima "raumbild" (prostorna slika) i "traumbild" (slika iz snova).

Ove urbane minijature obraćaju pažnju na ono što se nalazi na rubu našeg konvencionalnog vidnog polja i/ili što ga u hodnu prelazi. Odvraćanje ovdje uključuje posebnu otvorenost prema

njamina, Mauricea Blanchota, Bogdana Bogdanovića, Dževada Karahasanana, Ozrena Kebe, Lewisa Mumforda, Jean-Luca Nancyja, Isaka Samokovlije, Meše Selimovića i Abdula Sidrana.

Iz knjige

Pored fotografije iz 1994. na kojoj se nalazi Christian Boltanski, francuski umjetnik, ispisan je dio teksta iz knjige "Čovek - Sarajevo", Esprit, 1995, autora Bogdana Bogdanovića.

...Slike Sarajeva koje nam televizija pokazuje svake noći otkrivaju da je sve to suprotno: labirintski grad iz kojeg ne možete izaći, čak ni u teoriji...